

Öppna jämförelser – Enhetsundersökning LSS 2023

Metodbeskrivning

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Innehåll

Inledning.....	4
Datainsamling och redovisning	5
Datakällor.....	5
Svarsfrekvens	5
Målpopulation daglig verksamhet	5
Målpopulation bostad med särskild service	5
Urval	5
Inventering av enheter.....	6
Ramtäckning.....	7
Enkäterna.....	7
Mätning	8
Tillförlitlighet.....	8
Indikatorerna	8
Fel vid bearbetning.....	8
Jämförbarhet	8

Inledning

Socialstyrelsen fick 2007 regeringens uppdrag att publicera öppna jämförelser inom socialtjänsten. Öppna jämförelser har därefter utvecklats kontinuerligt och Socialstyrelsen samlar nu årligen in och publicerar öppna jämförelser inom socialtjänstens olika områden och kommunal hälso- och sjukvård. Arbetet görs och i samråd med SKR, Vårdföretagarna och Famna.

Öppna jämförelser – Enhetsundersökning LSS är en totalundersökning till verksamheterna inom bostad med särskild service för vuxna och daglig verksamhet enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Enhetsundersökningen är en nationell datakälla för rikstäckande uppgifter på enhetsnivå. Uppgiftslämnare för verksamheter inom bostad med särskild service och daglig verksamhet har svarat på frågor om verksamheternas innehåll. Data som samlas in genom undersökningen publiceras sedan i form av indikatorer och bakgrundsmått.

Öppna jämförelser på enhetsnivå inom daglig verksamhet och bostad med särskild service enligt LSS genomförs nu för femte året i nuvarande form. Läs mer om förändringar och jämförbarhet mellan 2017, 2018, 2019, 2022 och 2023 under Jämförbarhet.

På Socialstyrelsens webbplats publiceras följande för Enhetsundersökning LSS utöver denna metodbeskrivning:

- Excelfil som innehåller samtliga resultat från *Enhetsundersökning LSS* på enhets-, kommun-, läns- och riksnivå.
- Faktablad med ett urval av resultaten på nationell nivå.
- Indikatorbeskrivning

Lokala rapporter till verksamheterna med resultat från Enhetsundersökningen publiceras på Indikators webbplats (Institutet för kvalitetsindikatorer AB). Indikator genomför undersökningarna på uppdrag av Socialstyrelsen.

Datainsamling och redovisning

Resultaten baseras på svaren från enkäter som skickades till dagliga verksamheter och bostäder med särskild service. Undersökningen omfattar landets kommuner och stadsdelar i Stockholm. Insamlingen genomfördes under perioden mars–maj 2023.

Datakällor

Resultaten i *Enhetsundersökning LSS 2023* har hämtats från två enkäter:

- Enkät till enheter som utför insatsen daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.
- Enkät till enheter som utför insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Svarsfrekvens

Det var totalt 3890 enheter inom bostad särskild service som besvarade enkäterna, vilket innebär en svarsfrekvens på 84 procent. Inom daglig verksamhet var det 2086 enheter som besvarade enkäterna. Det innebär en svarsfrekvens på 81 procent.

Målpopulation daglig verksamhet

Samtliga enheter som utför insatsen daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Målpopulation bostad med särskild service

Samtliga enheter som utför insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Till bostad med särskild service räknas här gruppboende och serviceboende. Insatsen ”annan särskilt anpassad bostad” ingår inte.

Verksamheter som enbart har bostäder med särskild service enligt 5 kap 7 § SoL eller verksamheter som enbart tillhandahåller insatser i korttidsboenden tillhör inte målpopulationen.

Urval

Undersökningen är en totalundersökning. Samtliga enheter som tillhör målpopulationen har inhämtats från kommunerna och från IVO:s omsorgsregister. Vid bearbetning av data har enheter med färre än två personer tagits bort.

Inventering av enheter

För att mäta samtliga urvalsenheter har kommunerna fått skapa egna aktuella förteckningar över enheter i offentlig regi inom bostad med särskild service och daglig verksamhet. Uppgift om de verksamheter som drivs i enskild regi har inhämtats genom IVO:s omsorgsregister. Det är en skillnad mot tidigare års undersökningar då uppgift om samtliga enheter inhämtades från kommunerna. Inventeringen gjordes i januari–mars 2023 för de offentliga enheterna. För de enskilda verksamheterna (där ingår verksamheter på entreprenad) gjordes ett datauttag från IVO:s omsorgsregister 2022-12-16. Huvudmän för de verksamheter som hade status aktiv fick ett utskick med sina verksamheter att granska och komplettera med aktuella kontaktuppgifter. De kunde ändra i de förtryckta uppgifterna, lägga till eller ta bort verksamheter. Om huvudmännen inte svarade på utskicket inkluderades verksamheterna i enlighet med uppgifterna från IVO:s omsorgsregister.

Kommunerna har utsett kontaktpersoner som fått löpande information om enhetsundersökningen.

Det är inte helt givet vad som utgör en enhet. Som utgångspunkt för enhetsinventeringen har Socialstyrelsen angivit följande kriterier för vad som utgör en enhet inom de aktuella insatserna. Kontaktpersonerna i kommunerna kan delvis ha tolkat dessa kriterier olika.

En enhet inom bostad med särskild service för vuxna LSS utmärks av att den har:

- Ett eget namn
- En egen besöksadress
- En fast personalgrupp
- Ett eget gemensamhetsutrymme
- Ett begränsat antal boende

En enhet inom daglig verksamhet LSS utmärks av att den har:

- Ett eget namn
- En egen besöksadress
- En fast personalgrupp
- En lokalt ansvarig arbetsledare
- En viss sysselsättningsinriktning

Följande uppgifter om de olika verksamheterna efterfrågades i Excelformulär:

- Uppgiftslämnarens namn
- Uppgiftslämnarens e-postadress
- Namn på kommun och eventuellt stadsdelen där enheten ligger geografiskt
- Namn på enheten
- Regiform (enskild eller offentlig)
- Om enskild, företagets/organisationens namn
- Om enskild, företagets/organisationens organisationsnummer

Formuläret innehöll information om kommunens enheter från föregående års resultat. Kontaktpersonen kunde utifrån den gamla informationen lägga till

enheter, ändra direkt i de förtryckta uppgifterna eller ange om enheten lagts ned. Enheter med såväl offentlig som enskild driftsform inkluderades.

Två kommuner har avböjt deltagande. Det kan dock finnas enheter som drivs i enskild regi som deltar och är belägna i de kommunerna. Fyra kommuner uppger att de inte har enheter inom bostad med särskild service i den egna kommunen. Två kommuner uppger att de inte har enheter inom daglig verksamhet i den egna kommunen.

Resultatet av enhetsinventeringen blev att 7381 enheter inom daglig verksamhet och bostad med särskild service rapporterades in till Socialstyrelsen. Ett kvalitetssäkringsarbete har gjorts genom att enheter som hade rapporterats in dubbelt eller saknats kunnat läggas till och tas bort. Även enheter som inte omfattas av undersökningen har uppmärksammats och tagits bort.

Vid bearbetning av data har enheter med mindre än två personer tagits bort. Jämförelserna som presenteras omfattar 3829 enheter inom bostad med särskild service samt 2028 enheter inom daglig verksamhet.

Ramtäckning

Med ramtäckning avses hur väl rampopulationen stämmer överens med målpopulationen, det vill säga i vilken utsträckning undersökningen nått de objekt som var föremål för mätning. En viss *undertäckning* kan förekomma när det gäller enhetsundersökningen. Det innebär att det kan finnas enheter som borde varit med i undersökningen men som inte rapporterats in från kommunerna i samband med uppdateringen över enheterna eller tillkommit IVO:s omsorgsregister efter datauttaget (om de inte tillförts undersökningen under enhetsinventeringen).

Övertäckning innebär att enheter har kommit med i undersökningen utan att uppfylla kriterierna för att vara med. Det kan innebära att enheten till exempel är ett korttidsboende eller utför insatser enligt Socialtjänstlagen. Dessa bör till stor del ha upptäckts i samband med datainsamlingen och har då plockats bort från undersökningen. En genomgång av kommentarer har gjorts och då kommentarer visar på att enheten eventuellt inte tillhör målpopulation har enheten kontaktats och den har tagits bort från undersökningen om så är fallet. Vissa enheter kan vara dubletter med andra enheter.

Enkäterna

Resultaten bygger på data från svar på två enkäter, en som skickats till verksamheter inom daglig verksamhet och en som skickats till verksamheter inom bostad med särskild service för vuxna.

Enkätutskicken och insamlingen av svar administrerades av Institutet för kvalitetsindikatorer AB. Enkäterna skickades den 21 mars 2023 till verksamheternas uppgiftslämnare. Två påminnelser gick ut via e-post till samtliga uppgiftslämnare som inte svarat och enkätinsamlingen avslutades temporärt den 14 april februari 2023.

Svaren återkopplades i form av preliminära lokala rapporter till uppgiftslämnare för kvalitetsgranskning. Rapporterna gjordes samtidigt tillgängliga för kommunernas kontaktpersoner. Under perioden 8 maj – 19 maj 2023

kunde uppgiftslämnare justera och rätta sina svar direkt i webbsystemet. En tredje påminnelse gick samtidigt ut till enheter som ännu inte besvarat enkäten och de fick möjlighet att besvara enkäten även under denna period. Därefter stängdes undersökningen. Under hela undersökningsperioden kunde uppgiftslämnare eller kommunens kontaktpersoner meddela strukturförändringar eller felaktigheter gällande målpopulation, enheter som är under avveckling eller nytillkomna etc.

Mätning

För att reducera mätfel har frågeblanketten konstruerats av ämneskunniga, enkätfrågekonstruktör och statistiker.

Det finns alltid risker med självrapporterade uppgifter, bland annat på grund av att frågorna inte uppfattas likadant av alla respondenter. Kommentarer till undersökningen har sammanställts och kommer att användas som underlag till framtida utveckling av enkäten.

Tillförlitlighet

Flera åtgärder genomfördes för att säkra tillförlitligheten av mätningens resultat. När misstanke fanns om att det inte var rätt enheter som var inrapporterade av kommunernas kontaktpersoner skedde kontakter genom telefonsamtal eller e-post.

Socialstyrelsens och leverantörens medarbetare i projektet fanns tillgängliga via telefon eller e-post under hela undersökningsperioden. Preliminära rapporter skickades till såväl uppgiftslämnare som kommunens kontaktpersoner så att lämnade uppgifter kunde granskas och eventuellt korrigeras.

Indikatorerna

De flesta indikatorer redovisas som svar på den aktuella frågan (Ja/Nej). För vissa indikatorer har svar från flera frågor bearbetats till ett resultat om indikatorn är uppfylld. Hur indikatorerna är beräknade och vad resultatet betyder för respektive indikator framgår i Öppna jämförelser Enhetsundersökning LSS 2023 – Beskrivning av indikatorer.

Resultat på kommun- och länsnivå är aggregerade resultat för enheterna i kommunen respektive länet.

Fel vid bearbetning

Fel kan uppstå vid bearbetning av materialet. För att förhindra detta har bearbetningsprogram kontrollerats och resultaten har kontrollerats med avseende på rimlighet.

Jämförbarhet

Enhetsundersökningen LSS genomfördes under åren 2012–2014. Den återupptogs igen under 2017. Enkätfrågorna hade då förändrats helt eller delvis

sedan tidigare mätningar avseende mätperiod, definitioner samt frågeformuleringar. Det gick därför inte att göra jämförelser i förhållande till tidigare undersökningar. Några indikatorer förändrades mellan 2017–2018 vilket kan påverka möjligheten att jämföra resultat för de åren.

De flesta indikatorerna och frågorna är oförändrade mellan 2018 och 2023. Enhetsundersökningen LSS genomfördes inte under år 2020 och 2021. Ett nytt bakgrundsmått för personalens utbildningsnivå har införts i enhetsundersökningen LSS 2023.

Mellan 2018 och 2019 ändrades i frågan om enskildas uppfattning används för att utveckla verksamheten (i bostad med särskild service respektive daglig verksamhet). Definitionen av vad som avses med en undersökning är ändrad. Denna indikator bedöms inte vara direkt jämförbar mellan åren 2018 och 2019. Mellan 2022 och 2023 gjordes en ändring i frågan om samtlig personal har en aktuell individuell kompetensutvecklingsplan samt frågan om en aktuell och samlad plan för personalens kompetensutveckling finns vid enheten (i bostad med särskild service respektive daglig verksamhet). Kravet på att planerna ska vara skriftliga togs bort. Dessa indikatorer bedöms inte vara direkt jämförbara mellan åren 2022 och 2023. För den lokala analysen kan det vara viktigt att uppmärksamma eventuella förändringar i underlaget. Skiljer det sig till exempel mycket mellan åren kan detta bero på vilka och/eller hur många enheter i kommunen/länet som har deltagit i undersökningen.